

12th HA National Forum Proceedings

A14

Salutogenesis ตันธารแห่งความสุข

16 มีนาคม 2554 เวลา 9.00-10.00 น.

ห้อง Sapphire 4

ศูนย์การประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี

ดร.นพ.สกล สิงหะ

คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

การอ้างอิง

สกล สิงหะ. “Salutogenesis ตันธารแห่งความสุข.” 12th HA National Forum Proceedings: ความงามในความหลากหลาย. สถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล (องค์การมหาชน), www.ha.or.th, 2554.

บทคัดย่อ

Salutogenesis หรือสุขภาวะกำเนิด เป็นการเปิดมิติทางการแพทย์และการบริหารใหม่ ที่นำต้นทุนของผู้ป่วยซึ่งเป็นที่มาของความสุขมาใช้ ทั้งนี้ผู้ให้การบริบาลจะต้องมีความสุขก่อนจึงจะมีความสุขแก่ผู้ป่วยได้ แต่ละคนจะต้องหาความหมายในชีวิตของตนซึ่งไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมซึ่งโหยหาการถูกยอมรับ ทันทีที่เราปรากฏตัวอยู่ข้างเตียงคนไข้ กระบวนการเยียวยารักษาได้เกิดขึ้นแล้ว จะดียิ่งขึ้นถ้าเราเข้าไปหาด้วยพลังที่เป็นบวก ด้วยความรัก ไม่ใช่ด้วยความกลัว บรรพบุรุษของเรานิยามความสำเร็จของการเยียวยาคือการพยายามจะช่วยเหลือผู้อื่น เมื่อเห็นคนอื่นอยู่ในความทุกข์

อัตลักษณ์ของความเป็มนุษย์คือการเรียนรู้การอยู่ในสังคมตั้งแต่แรกเกิด เรียนรู้การควบคุมสิ่งแวดล้อม ด้วยความที่มนุษย์เป็นสัตว์ที่อ่อนแอที่สุด ชีวิตเราจึงเป็นหนี้บุญคุณคนมากมาย มากเกินกว่าที่จะใช้เวลาที่เหลือทั้งชีวิตตอบแทนคุณ มนุษย์มีความสามารถที่จะรัก เมตตา และเสียสละรับความทุกข์เพื่อให้คนรอบข้างมีความสุข เคล็ดลับของการเป็นมนุษย์อาจจะอยู่ที่การใช้ศักยภาพที่แท้จริงของเราให้ครบถ้วน

มนุษย์มีความอยากรู้อยากเห็น ความพยายามที่จะเข้าใจ มีทางเลือกที่จะคิด ซึ่งความคิดนั้นส่งผลต่อการใช้ชีวิตและความสุขของแต่ละคน สุขภาพที่แท้จริงขึ้นอยู่กับสิ่งที่เราทำ มีเราคนเดียวที่จะทำให้คนไข้มันดีขึ้นได้ เป็นความท้าทายว่าเราจะทำอะไร แล้วเราจะได้เป็นในสิ่งที่เราทำ

มนุษย์มีความ unique อยู่ห้าประการคือ (1) มี killing instinct จนทำให้สามารถพัฒนาเทคโนโลยีได้เท่าที่เรามี (2) มีความรักและสามารถทนทุกข์เสียสละเพื่อคนอื่น (3) สามารถมีสำนึกรู้ว่าเรากำลังรู้อยู่ รู้ว่าเรากำลังรู้สึกอะไร รู้ว่าเรากำลังทำอะไร (4) มี spirituality ซึ่งเกิดจากความเป็นองค์รวม ต้องใช้ศักยภาพทุกอย่างอย่างเต็มที่ (5) มีความอยากรู้อยากเห็นสุดจะจินตนาการ

การฟังเป็นเครื่องมือสำคัญของมนุษย์ หากฟังให้ถึงเจตนารมณ์เราจะได้ยินเสียงเพลงที่แท้จริง เมื่อเราได้ยินความสุขที่คนอื่นมอบให้ สิ่งที่เราทำได้คือร้องเพลงไปกับเขา เดินรำไปกับเขา เกิด harmony สมดุล สบายใจ

เมื่อเราไปยืนอยู่หน้าคนไข้ เขาก็ร้องเพลง แต่เป็นเพลงแห่งความทุกข์ ความรู้สึก ถ้าเราได้ยินเขา เราต้องร้องเพลงไปกับเขา จูนเสียงให้เท่ากัน ร้องให้สอดคล้องกัน แล้วเราก็จะเต้นเป็นจังหวะเดียวไปกับเขา ความเจ็บป่วยทำให้เขาหยุดเป็น หยุดมี ในสิ่งที่เขาต้องการ และเขาอยากให้เราสานฝันของเขาต่อไป เราต้องทำงานตาม need ของคนไข้ ไม่ใช่ทำงานตาม job flow ของเรา สิ่งต่างๆ ที่เรามีไม่ใช่เรื่องบังเอิญ แต่มีเพื่อเหตุผล เพื่อให้เรามีจิตใหญ่พอที่พลังงานของเราจะไหลไปหาคนไข้ได้

คนพิการที่มีความสามารถพิเศษเกิดจากการที่เขาได้รับความรัก การหล่อเลี้ยง มีคนที่ไม่ทอดทิ้ง มีคนที่ยังเห็นว่าเขายังทำอะไรได้อีกเยอะ การเยียวยาคนไข้ของเราคือการที่เราเปิดพื้นที่ให้เขาใช้ทุกอย่างที่เขา มี เปิดพื้นที่ เปิดจิต เปิดสมองของเราในการรับรู้ว่ามีอะไรที่จะมอบให้แก่นักกันและกัน และนั่นคือต้นทุนของเผ่าพันธุ์มนุษย์

เกริ่นนำ

สุขภาวะกำเนิดหรือ salutogenesis มาจากรากศัพท์ “salute” ที่แปลว่า health หรือ wellness และ genesis คือการถือกำเนิด. สุขภาวะกำเนิดเป็นแนวคิดสำคัญหนึ่งในโครงการ SHA ที่ให้ความสนใจว่าคนจะเกิดความสุขได้อย่างไร ซึ่งจะช่วยให้มนุษย์สามารถยกระดับการมีสุขภาพที่ดี จากการดูแลสุขภาพด้วยตนเอง ใช้วิถีความเป็นมนุษย์เป็นต้นทุนที่สำคัญ มองหาหนทางการพัฒนาคุณภาพจากภายใน เริ่มต้นจากจิตใจที่ดีงาม เป็นผู้ที่ให้ที่มีความอ่อนโยนมีเมตตาต่อคนรอบข้าง รักตนเอง รักผู้ป่วย รักในงานที่ทำ รักครอบครัวและรักชุมชน.

เป็นการนำแนวคิด human centered หรือมนุษย์เป็นศูนย์กลางมาสู่การปฏิบัติ โดยการดึงศักยภาพที่แท้จริงของมนุษย์ออกมาผสมผสานในระบบสุขภาพ ให้ระบบคุณภาพสมบูรณ์และอุดมไปด้วยความสุขทางกายภาพและจิตวิญญาณ.

ขอแสดงความยินดีกับกัลยาณมิตรทุกคนที่ได้มาอยู่ร่วมกันในห้องนี้. จริงๆ แล้วการทำงานที่โรงพยาบาลของเราทุกวันนี้เป็นเรื่องของความทุกข์ ความสุข สิ่งที่เราต้องการให้เกิดคือหายทุกข์ มีสุขเกิดขึ้นตามมา.

ตอนที่เรารเรียน เรียนพยาบาลก็ดี เรียนแพทย์ก็ดี เราเรียนเรื่องพยาธีกำเนิดค่อนข้างมาก. เราเป็นผู้เชี่ยวชาญเรื่องความทุกข์ เราพบคนไข้ เรามักจะบอกได้ว่าคนนี้เป็นโรคอะไร คนนี้ปวดตรงไหน เจ็บตรงไหน. ผมสอนนักศึกษาแพทย์ที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ นักเรียนแพทย์รู้จักคนไข้เป็นอย่างดีว่าเขาทุกข์เรื่องอะไรบ้าง. แต่เมื่อเรามองดูดีๆ เรามักไม่รู้ว่าคนไข้แต่ละคนที่เราพบนั้นเขามีความสุขจากอะไร.

ความหมายของ Salutogenesis

การกลับมาใช้ต้นทุนในตัวคนไข้

Salutogenesis จะเป็นการดูแลอีกแบบหนึ่งที่ SHA นำแนวคิดนี้มาใช้ ถือว่าเป็นการเปิดมิติทางการแพทย์และการบริหารใหม่. เทคโนโลยีและนวัตกรรมต่างๆ ที่คิดค้นมาแต่เดิมใช้พยาธีกำเนิดเป็นตัวผลักดัน. เมื่อเราหมดเครื่องมือในการเยียวยา หมดคลังยา หมดการผ่าตัด หมดการฉายรังสีรักษา พวกเราก็รู้สึกหมดหวังไปด้วย. สิ่งหนึ่งที่คนไข้ใช้อยู่ตลอดเวลาแต่เรามักไม่ได้นึกถึงคือต้นทุนของเขา.

องค์การอนามัยโลกได้นำเสนอแนวคิด **people-centered healthcare** (การดูแลซึ่งมนุษย์เป็นศูนย์กลาง). **มนุษย์ไม่ได้มีแต่โรคอย่างเดียว เราต่างก็มีต้นทุน ต่างก็มีที่มาแห่งความสุข.** สิ่งต่างๆ เหล่านี้ถ้าเราดูดีๆ ไม่ได้มีแต่ร่างกายของเรา. พวกเราทำงานหลายอย่างไม่ใช่เพื่อตัวเราเอง ทุกวันนี้ บางคนทำงานเพื่อพ่อแม่ได้ภาคภูมิใจในตัวเรา เพื่อลูกหลาน เพื่อชาติ เพื่อบ้านเมือง. จะเห็นว่าความหมายของความเป็นมนุษย์ไม่ได้จำกัดที่ร่างกายอย่างเดียว.

Salutogenesis สุขภาวะกำเนิดหรือต้นธารแห่งความสุข คงจะพูดเป็นทฤษฎีลำบาก. ขอให้พวกเรานั่งสบายๆ ฝ่าเท้าราบกับพื้น นั่งตรง ทำตัวสบายๆ มีสติติดตามสิ่งที่เกิดขึ้น เราทำอะไรอยู่ เรารู้สึกอะไร เราเรียนรู้อะไรบ้าง.

www.youtube.com/watch?v=TkY9HtwXNU8&feature=player_embedded#at=69

หาความหมายในชีวิตของเราได้ จึงสามารถช่วยคนไข้

ความเป็นจริงอย่างหนึ่งก็คือ **เราไม่สามารถจะให้อะไรใคร ในสิ่งที่เราไม่มี.** ถ้าพวกเราอยากจะให้คนไข้มีความสุข อยากจะให้ญาติคนไข้มีความสุข คำถามหนึ่งที่พวกเราทุกคนจะต้องตอบคือ **“พวกเราเห็นชีวิตเป็นอย่างไร ตัวเราเองเห็นชีวิตเป็นอย่างไร.”** เวลาที่เราไป convince ไปพูดจาให้คนอื่นมีชีวิตต่อไป อยากสู้ชีวิตต่อไป เราเชื่อในคำที่เราพูดมากขนาดไหน หรือพูดเพราะคำพูดนั้นไพเราะเฉยๆ. ทั้งหมดนี้ขึ้นอยู่กับทำให้ความหมายของชีวิตของเราทุกคน ซึ่งไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน, พวกเราแต่ละคนสามารถสัมผัสถึงความดี ความจริงและความงาม ในรูปแบบที่แตกต่างกัน จากบริบทและประสบการณ์ตรงของพวกเราแต่ละคน.

ตัวเราและพลังที่เป็นบวก สามารถสร้างการเยียวยา

มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ตั้งแต่เกิดมาเราโหยหาการถูกยอมรับ การถูก
รับฟัง. เมื่อเข้ามคุยกับอาจารย์ท่านหนึ่งบอกว่าสามีของท่านป่วย สิ่งหนึ่งที่สามี
ของท่านอยากจะได้ตลอดเวลาคือการได้พบหมอ พบพยาบาล, ไม่รู้ว่าเป็นเพราะ
อะไร ทันทีที่เห็นหน้าหมอ พยาบาลแล้วรู้สึกดีขึ้น, อาจจะเป็นเพราะคุณหมอสวมเสื้อ
เมตตามากหรือพยาบาลพูดเพราะหรือเปล่า. เชื่อไหมว่าทันทีที่มีคนมาหาเรา มีคน
มาฟังเรา การเยียวยาได้เกิดขึ้นแล้ว, ทันทีที่เราไปปรากฏตัวอยู่ข้างเตียงคนไข้
ตอนนั้น กระบวนการเยียวยารักษาได้เกิดขึ้นแล้ว โดยที่ไม่ต้องใช้
เทคโนโลยี ไม่ต้องใช้เครื่องมือเครื่องไม้เครื่องมืออะไรเลย. แต่จะดียิ่งไปกว่านั้นคือ
การที่พวกเราไปหาด้วยพลังที่เป็นบวก ไปหาเขาด้วยความรัก ไม่ใช่ด้วยความ
กลัว กลัวว่าจะทำผิด กลัวว่าจะไม่ตรงตาม protocol กลัวว่าจะไม่มี CPG หรือ
CareMap อะไรต่างๆ. อุปกรณ์เหล่านี้มีไว้เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับเรา พวกเรา
อย่าได้นำอุปกรณ์เหล่านี้มาเป็นเครื่องมือที่ทำให้พวกเราจิตตกเสียก่อน. บางครั้ง
บางครั้งในการดูแลผู้คน ไม่จำเป็นต้องมั่นใจ 100 เปอร์เซ็นต์ เราไปหาเขาด้วย
ความรัก ด้วยความปรารถนาดี.

นิยามความสำเร็จของการเยียวยาคือการได้ช่วยเหลือคนอื่น

ครั้งหนึ่งเมื่อห้าพันปีมาแล้ว โรงพยาบาลของบิดาการแพทย์ตะวันตก คือ
Hippocrates มีอัตราการตายประมาณ 5 เปอร์เซ็นต์ อัตราการตาย 90 กว่า
เปอร์เซ็นต์. พวกเราลองคิดว่าบรรพบุรุษแพทย์ บรรพบุรุษพยาบาลของเรา
ประกอบอาชีพนั้นอยู่ได้เพราะอะไร อะไรคือนิยามแห่งความสำเร็จของเขา. ถ้า HA
ไปตรวจโรงพยาบาลเมื่อห้าพันปีที่แล้ว ก็คงต้องปิดโรงพยาบาล ไม่ผ่านมาตรฐาน.
คุณหมอสมัยก่อนเขาใช้อะไรเป็นนิยามความสำเร็จในชีวิตของเขา, ถ้าเรามา
ใคร่ครวญให้ดีจะพบว่าสมัยก่อนไม่ได้ใช้ outcome หรือ output ว่าคนไข้รอด
เท่าไร คนไข้หายเท่าไร มาเป็นเครื่องมือวัดความสำเร็จในการเป็นแพทย์ ในการเป็น
พยาบาล. สมัยก่อน เกิด แก่ เจ็บ ตายเป็นเรื่องธรรมดา, แต่ว่ามีคนกลุ่มหนึ่งที่
รู้สึกว่าถ้าหากจะมีคนทุกข์อยู่ข้างหน้าเราแล้ว เป็นไปไม่ได้ที่เราจะอยู่
เฉยๆ ไม่ทำอะไร เราขอพยายามทำอะไรสักอย่างหนึ่งไม่ว่าผลจะเป็น
อย่างไร. ผมคิดเอาเองว่าบรรพบุรุษแพทย์ บรรพบุรุษพยาบาลของเรา คง

จะให้ความหมายความสำเร็จว่าชีวิตของเขาจะ fullfill จะเต็มต่อเมื่อ
เขาได้พยายามจะช่วยเหลือคนอื่น เมื่อเห็นคนอื่นอยู่ในความทุกข์.
เมื่อไรก็ตามที่เขาได้พยายามช่วยเหลือคนอื่น เขาประสบความสำเร็จ ณ
ตรงนั้นแล้ว.

อัตลักษณ์ของความเป็มนุษย์

มนุษย์เป็นสัตว์สังคม

มนุษย์เป็นสัตว์สังคม เพราะว่ามันมนุษย์ไม่ได้อยู่คนเดียว. เราเรียนรู้ทักษะใน
การอยู่ในสังคมตั้งแต่แรกเกิด ตอนสมัยเกิดมาเราทำเป็นอยู่ไม่ก็อย่าง ยิ้ม ร้องไห้
ถ่าย กิน นอน ทำอย่าง. เด็กแรกเกิดทำอยู่แค่นั้นเอง แต่ก็เรียนรู้ social skill
ตั้งแต่ตอนนั้นเลย. ทันทีที่เด็กยิ้ม โลกข้างนอกรอบข้างยิ้มกับเขาด้วย จะมีเสียง
หัวเราะ ดีใจ, ถ้ายิ้มนานพอสักพักก็จะลอยได้ มีคนอุ้ม มีคนเอาอาหารมาให้. เขา
เรียนรู้ว่าถ้าเขาทำตัวน่ารัก ทำปากเป็นมุมแบบนี้ โลกรอบๆข้างจะตอบรับเขาเป็น
อย่างดี. คนบางคน พอยิ้มไปยิ้มมาบางวัน ไม่ work ไม่มีใครมา ก็เลยลอง trick ที่
สองดู ลองร้องไห้ดู พอร้องไห้ดังพอ ก็มีคนเอานมมาให้ เอาของมาให้เหมือนกัน.
เด็กคนนี้ได้เรียนรู้เทคนิคที่สองคือถ้าทำตัวน่ารักาญเพียงพอเขาก็จะสามารถ
ควบคุมสิ่งแวดล้อมได้, นั่นคือตั้งแต่แรกเกิดจนถึงปัจจุบันนี้เราก็กังใช้ skill นี้อยู่.
พวกเราบางคนในที่นี้ควบคุมสิ่งแวดล้อมด้วยการทำตัวน่ารัก, แต่
เราก็เจอบางคนทีควบคุมสิ่งแวดล้อมโดยทำตัวให้น่ารำคาญ. เรา
ใช้เทคนิคนี้มาตั้งแต่เกิดเลย เราเรียนรู้และเสริมทักษะเรื่องนี้มา
เรื่อยๆ เพราะเราอยู่คนเดียวไม่ได้.

มนุษย์อ่อนแอที่สุดในโลก

ทางกายภาพแล้วมนุษย์เป็นสัตว์ species ที่อ่อนแอที่สุดในโลก. สัตว์ต่างๆ
ใช้เวลาไม่กี่วันไม่กี่อาทิตย์ ออกล่าอาหารเองได้ หนู แมว เสือ ลิง ลิงนี้ไม่กี่ชั่วโมงปีน
ต้นไม้ได้. มนุษย์เรากว่าที่จะซื้อบะหมี่ชามแรกได้ด้วยตนเองใช้เวลาไม่กี่ปี หาเงินเอง
บางที 20 ปี กว่าที่พวกเราจะมานั่งอยู่ตรงนี้ได้. พวกเราลองพิจารณาดูให้ดี พวกเรา
เป็นหนี้บุญคุณคนมากเหลือเกิน, คนที่ทำอะไรต่างๆ ให้เรา มากขนาดไหน มาก

ขนาดว่า เราใช้เวลาที่เหลือทั้งชีวิตเพียงเพื่อตอบแทนคุณคนอย่าง
เดียวอาจจะยังไม่พอ. วิธีเดียวที่จะทำให้รักษาการตอบแทนคุณ
คนได้ คือว่าเราต้องมอบให้รุ่นต่อไป เพราะนี่คือ species ของ
เรา นี่ความหมายของเผ่าพันธุ์ของเรา.

มนุษย์มีความรัก ความเมตตาปรารถนาให้คนอื่นพ้นทุกข์

ในขณะที่สัตว์ต่างๆ อยู่เพื่อการอยู่รอดเป็นส่วนใหญ่, มนุษย์
สามารถที่จะรัก สามารถที่จะปรารถนาให้คนอื่นพ้นจากความทุกข์ได้. นี่
เป็นศักดิ์ฐานะที่พิเศษ คนบางคนถึงขนาดยอมเสียสละรับความทุกข์ให้กับตนเอง
เพื่อให้คนรอบข้างนั้นมีความสุข. พวกเราใช้ uniqueness (ความเป็นเอกลักษณ์)
ของความเป็นมนุษย์ของเราเต็มที่แล้วหรือยัง. บางครั้งบางครั้งวเคราะห์กรรมของการ
เป็นมนุษย์อาจจะอยู่แค่ เราใช้ศักยภาพที่แท้จริงของเราให้ครบถ้วน
เท่านั้นเอง.

มนุษย์มีปัญหา ครุ่นคิดใคร่ครวญอย่างแยบคาย

พวกเราดูแลตนเองเพื่อให้เข้าใจว่าชีวิตนี้มีความหมายอย่างไร. เราทำความเข้าใจ
เข้าใจในสิ่งต่างๆ รอบข้าง, ความเป็นมนุษย์นี้ประหลาด มนุษย์จะมีความอยากรู้
อยากเห็น อยากจะเข้าใจ. ความพยายามจะเข้าใจของมนุษย์เป็นพรสวรรค์
เป็น God gift ถ้าเป็นศาสนาคริสต์, พรสวรรค์ที่มนุษย์มีในความพยายามที่จะอยากรู้
และเข้าใจ. แต่เมื่อมีพรสวรรค์ก็มีคำสาป, ความพยายามที่เราคิดว่าเราเข้าใจ
แล้วเป็นคำสาปของมนุษย์ เราไม่ได้คิดใคร่ครวญให้ดี แล้วเราก็ตวนสรุปว่าเรา
เข้าใจเรียบร้อยแล้ว. ทำอย่างไรจะให้พรสวรรค์เอาชนะคำสาปนี้ได้...ด้วย
การครุ่นคิดใคร่ครวญอย่างแยบคาย

ทำไมเราจึงต้องไปปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าคนไข้ แล้วเขาก็ถามคำถามยากๆ ใส่
เรา เช่น “หมอ.. ผมจะอยู่ได้นาน อีกกี่วัน?”

“หมอ! มียาอะไรจะรักษาผมได้อีกไหม?”

หรือบางทีก็ร้องไห้ใส่เรา. นี่คือสิ่งที่เราต้องใช้ปัญญาว่า เพราะเหตุใดเราจึง
ได้มี privilege (อภิสิทธิ์) เช่นนั้น. เคยมีพี่พยาบาลคนหนึ่งมาบอกว่า

“อาจารย์! วันก่อนมีคนใช้คนหนึ่งใน word เป็นพม่า อยู่ดีๆ มาบอกว่าพี่เป็นญาติของเขา. พี่ก็ตกใจ ฉันไม่เคยมีญาติเป็นพม่ามาก่อน พยายามถามสามีว่ามีญาติเป็นพม่ามาใหม่ก็ไม่มี อยู่ดีๆ มาตุ้ หว่าพี่เป็นญาติของเขา.”

แต่จริงๆ ถ้าเปลี่ยนคำถามนิดเดียว เรามีพุทธสุภาษิตคำหนึ่งว่า
“ความคุ้นเคยเป็นญาติอย่างยิ่ง.” เราอาจจะไม่ได้เป็นญาติทาง biological ทาง DNA ทางอะไรต่างๆ, แต่เราเป็นญาติทาง function ทางการปฏิบัติ ทางจริยะของเรา นั่นแหละที่เขานับญาติเรา. **บางทีการที่มีพม่าเป็นญาติอาจจะไม่ใช่เรื่องเลวร้ายเสมอไป อาจจะเป็นความโชคดีของเราก็ได้ ยังมีญาติเยอะก็ยิ่งดี,** แต่ของพวกนี้เป็นสิ่งที่เราให้ความหมายกันเอง. คนๆ หนึ่งอาจจะคิดว่าพม่าเป็นญาติเป็นโชคร้าย, ฉันเป็นลูกศิษย์ เป็นลูกหลานนายขนมต้ม อย่างไรก็ตามฉันไม่นับพม่าเป็นญาติแน่นอน. บางคนก็อาจจะคิดว่า มีพม่า มีรามัน มีเขมร เป็นญาติ อาจจะไม่ใช่เรื่องที่เลวร้ายซะทีเดียว อาจเป็นเรื่องที่โชคดีก็ได้. **คนสองคนนี้จะมีความสุขไม่เหมือนกัน มันเป็น choice ที่พวกเราต้องเลือกเองว่า พวกเราจะใช้ชีวิตแบบไหน.**

เราเป็นในสิ่งที่เราทำ

พวกเราจะได้เป็นในสิ่งที่เราพูด แต่พวกเราจะเป็นในสิ่งที่เราทำ. ป้ายต่างๆ ที่เราติดไว้ตามโรงพยาบาล ไม่ว่าจะเป็นวิสัยทัศน์ พันธกิจต่างๆ นั่นคือสิ่งที่เราพูด. แต่**ความสุขที่แท้จริงคือเราทำอะไร.** ขณะที่เราไปปรากฏตัวอยู่หน้าเตียงคนไข้แต่ละเตียงนั้น เรามีสิทธิที่จะเดินออกมาตอนไหนก็ได้. **แต่รู้ไหมว่า ณ เวลานั้น คนหกพันห้าร้อยล้านคนบน planet earth แห่งนี้มีเพียงเรา** เพียงคนเดียวที่ทำให้คนข้างหน้าเขายิ้มขึ้นมาได้, ถึงตอนนั้นมันจะ challenge ว่าเราจะทำอะไร แล้วเราจะได้เป็นในสิ่งที่เราทำ.

ความเป็น Unique ของมนุษย์

เมื่อเดือนธันวาคมปีที่แล้ว มี 3rd World Congress เรื่อง Buddhism and Science (พุทธศาสนาและวิทยาศาสตร์). ผมมีโอกาสแปลเอกสารของ professor ชาวอิตาลีท่านหนึ่งเรื่อง “Genetic Determinant and Buddhism” (พันธุกรรมกำหนดความเป็นมนุษย์) เขาบอกว่ามนุษย์มีความเป็น unique 5 อย่าง

1. มนุษย์มี Killing Instinct

เราเป็น species หนึ่งในสอง species ของโลกนี้เท่านั้น ที่ male group สมาชิกผู้ชายสามารถที่จะ organized เพื่อที่จะฆ่าสัตว์ species เดียวกันได้ ได้แก่ มนุษย์และชิมแปนซี. สอง species ในโลกนี้เท่านั้นที่ผู้ชายรวมกลุ่มกันฆ่าสัตว์ species เดียวกันได้. species อื่นๆ อาจจะฆ่าโดยบังเอิญโดยที่ไม่มีการ organized group. มนุษย์และชิมแปนซีเป็นสอง species ในโลกนี้เท่านั้นที่ฆ่า species เดียวกันเองได้, แต่เราก็เจริญเป็นมนุษย์ทุกวันนี้ได้. ทำไมเราต้องมี killing instinct, เพราะมนุษย์หวงแหวนพื้นที่ มนุษย์มีความสามารถในการดูแลสิ่งที่เรา ต้องการสูงมาก จนแม้กระทั่งการฆ่าอยู่ใน methodology อยู่ในวิธีการของเรา.

เป็นเรื่องที่น่าสนใจ เพราะว่าชิมแปนซีกับมนุษย์เพิ่งแยกกันไม่กี่ปีมานี้เอง เมื่อเปรียบเทียบกับ species อื่นๆ. มีลิงพันธุ์หนึ่งที่ใกล้เคียงมนุษย์และชิมแปนซี มากคือ ลิงโบโนโบ, เป็นลิงที่สุภาพอ่อนโยนที่สุดในโลกนี้ และเป็น species กำลัง จะสูญพันธุ์ เพราะชีวิตเขาไม่เคยคิดรุกรานใครเลย เขาจะพึงพอใจในสิ่งที่เขามี หน้าตาน่ารักมาก สุภาพ พูดจาเรียบร้อย. ปรากฏว่าโบโนโบพัฒนาได้แค่นั้น ไม่ สามารถพัฒนา high technology ได้เท่าที่มนุษย์มี, หรือว่า... **มนุษย์ต้องมี killing instinct เพื่อความเป็นมนุษย์ของเรากันแน่.**

2. มนุษย์มีความรักและการที่เราทนทุกข์เสียสละเพื่อคนอื่น (Love & Altruism)

นอกจากมนุษย์จะมี killing instinct แต่ก็มีความรักและการเสียสละให้คนอื่น. ดูเหมือนจะเป็นเรื่องที่กลับกัน เป็นความขัดแย้งอันน่ามหัศจรรย์ ในความเป็น มนุษย์ของเรา. ขณะที่เราทำให้พวกเรามีความสุขเองในตัวเองแล้ว **มนุษย์มี ศักยภาพเหลือเฟือในการที่จะรักคนอื่น** ในการที่จะให้ความหมายว่าการทำให้ คนอื่นนั้นเป็นสิ่งที่ดี.

3. มนุษย์มี Consciousness

มนุษย์เป็นสัตว์ species เดียวในขณะนี้ที่พิสูจน์ได้ว่าเรามี consciousness, ซึ่งในที่นี้ไม่ได้แปลว่ามีสติเฉยๆ. มนุษย์สามารถจะรู้ว่า...เรากำลังรู้อยู่ (know that we know), **สามารถรู้ว่าเรากำลังรู้สึกอะไร, สามารถรู้ว่าเรากำลังทำ**

อะไรอยู่. เหมือนกับว่าเราสามารถจะเดินออกจากตัวเราแล้วมองกลับไปที่เราว่า
เรากำลังเป็นอะไรอยู่. ความสามารถนี้เองทำให้พวกเราสามารถพัฒนาตนเองจาก
ที่เก่าได้, เราสามารถที่จะ criticize ที่จะบอกว่าตอนนี้เราถึงไหนแล้ว, เราอยู่ใกล้
ในสิ่งที่เราอยากจะเป็นหรือไม่, ซึ่งไม่พบปรากฏการณ์นี้จาก species อื่นๆ.

**การที่เรารู้ว่าเรากำลังเป็น เรารู้ว่าเรารู้สึก เรารู้ว่าเรากำลังทำ นี่คือ
ศักยภาพของมนุษย์ที่ unique.** คำถามที่ผมอยากจะโยนกลับไปยังพวกเราทุกคน
คือว่า ขณะนี้เรามี awareness หรือ consciousness ตรงนี้มากน้อยขนาดไหน?
ทุกวันนี้เรารู้ตัวมากน้อยขนาดไหน? ขณะนี้เรากำลังเขียน, ขณะนี้เรากำลังฟัง,
ขณะนี้เรากำลังรู้สึก รู้สึกเบื่อ รู้สึกดี รู้สึกอยากจะทำอะไรบางอย่าง, เรามี
awareness เรามีความรู้ตัวมากน้อยขนาดไหน?

4. มนุษย์มี Spirituality

สิ่งนี้อาจจะอยู่หรือไม่อยู่ในยีนส์ก็ได้. Howard Gardner คนเขียน
multiple intelligences (เรื่องสหปัญญาต่างๆ) มีที่มาน่าสนใจ. เมื่อประมาณ
100 ปีมาแล้ว มีคุณพ่อชาวฝรั่งเศสคนหนึ่งมาจากนอกเมืองปารีส. เขามีลูกหลาย
คน เขาอยากส่งลูกเรียนในปารีส แต่มีเงินส่งได้คนเดียว, จึงเดินทางมาที่กรุงปารีสหา
Professor Beyer ให้ช่วยหาวิธีที่บอกว่าเขาควรส่งลูกคนไหนมาเรียน คนเดียวที่ส่ง
แล้วสำเร็จ เพราะมีเงินส่งได้คนเดียว ที่เหลือเอาไว้ทำนา ทำสวนที่บ้าน. Professor
Beyer ได้คิดค้นวิธีที่เราเรียกต่อมาว่า **IQ: Intelligence Quotient** ซึ่งมีสองมิติ
ได้แก่ mathematics-logistic (คณิตศาสตร์-ตรรกะ) และ linguistic
(ความสามารถในการใช้ภาษา). ถ้ามีสองอย่างนี้ดีจะสุดยอด ชีวิตจะประสบ
ความสำเร็จแน่นอน. ปัจจุบัน IQ test ยังใช้สองมิตินี้เป็นหลัก. IQ test มีผลบวม
ชัดเจนตอนสงครามโลก ซึ่งต้องแบ่งว่าใครเป็นทหารราบ ใครเป็นทหารเสนานิการ.
เรามีการวิเคราะห์ทดสอบกันมากมาย คน IQ สูงจะประสบความสำเร็จ ส่วนคน IQ
ต่ำจะไม่สำเร็จเป็น idiot เป็นคนโง่. Howard Gardner รู้สึกไม่พอใจ คิดว่าทำทาง
ไม่น่าเป็นแบบนั้น เขาพบว่าความฉลาดมีมิติอื่นๆ ด้วย.

พวกเรารู้จัก David Beckham ไหม? เขาเป็น star idol ของนักฟุตบอล
เขาประสบความสำเร็จในชีวิต ได้แต่งงานกับนักร้องดัง แต่งงานที่ปราสาทราชวังที่
Ireland มีเงินรายได้อาทิตย์ละแสนห้าหมื่นปอนด์ มีลูกน่ารักสามคน แต่เขาเป็น
mild dyslexia. เขาเกิดที่ลอนดอน เป็นคนพูดจาแปลกๆ ฟังไม่ค่อยรู้เรื่อง,

ความสามารถอย่างเดียวกับที่ David Beckham มี คือขณะที่เขาวิ่งอยู่ด้วยความเร็ว 15-20 กิโลเมตรต่อชั่วโมง เขาสามารถส่งบอลจากเท้าเขาไปตรงไหนก็ได้ในระยะ 30 หลาข้างหน้าตามที่เขาคต้องการ, เป็นทักษะที่ไม่เกี่ยวกับ mathematics และไม่เกี่ยวกับ linguistic ด้วย, เขาพูดกับคนแทบจะไม่รู้เรื่อง แต่เขาประสบความสำเร็จในชีวิตอย่างสิ้นเชิง.

Intelligence for Existential

Howard Gardner จึงคิดว่าความฉลาดจะมีมากกว่านั้น จึงคิดออกมาเป็น ความฉลาด 8 - 9 อย่าง จะมีเรื่องของ sport, music, intrapersonal interpersonal ฯลฯ โดย criteria หนึ่งคือว่าทุกๆ ทักษะจะมีส่วนของสมองที่รับผิดชอบอยู่. จนกระทั่งมาถึงความฉลาดที่ 9 ที่ Howard Gardner ยังติดอยู่ นั่นคือ *Intelligence for Existential*, ความฉลาดสำหรับ big question สำหรับคำถามที่ถามว่า “มนุษย์เกิดมาทำไม มนุษย์เกิดมาเพื่ออะไร.” พุดง่ายๆ คือ spirituality นั่นเอง, ที่ไม่สามารถจัดเป็น intelligence ได้เพราะว่าเขาพบว่าสมองที่รับผิดชอบส่วนนี้ สมองที่รับผิดชอบว่าเราคืออะไร เกิดมาทำไม และเกิดมาเพื่ออะไร ไม่ได้มีแค่เพียงส่วนเดียว แต่ใช้มาจากทุกส่วน. การค้นพบนี้ทำให้ intelligence for spirituality ของ Howard Gardner ติดอยู่ครั้งหนึ่งไม่ครบ criteria, แต่น่าจะเป็นการ breakthrough การค้นพบที่ยิ่งใหญ่. เป็นการแปลว่า spirituality ของคนต้องใช้ความเป็นองค์รวม ต้องใช้ศักยภาพทุกอย่างอย่างเต็มที่ของคนเท่านั้น ถึงจะสัมผัสกับเรื่องเหล่านี้ได้. ดังนั้น spirituality ต้องมาจากความจำ, มาจากประสบการณ์ตรง, มาจาก limbic system ซึ่งแสดงถึงเรื่องอารมณ์, มาจาก brain stem ซึ่งแสดงถึงเรื่องการอยู่รอด, ทั้งหมดรวมกันถึงจะเป็น spirituality เรื่องจิตวิญญาณของแต่ละคนและมนุษย์มีศักยภาพนี้.

5. มนุษย์มีความอยากรู้อยากเห็นสุดจะจินตนาการ

มนุษย์อยากรู้อะไรไปหมด อยากรู้อะไรจะเข้าใจ อยากรู้อะไรจะมีปัญญา สัตว์อื่นๆ จะพึงพอใจในสิ่งที่เขามี, แต่มนุษย์อยากรู้อะไรไปหมดว่าทำไมเราเกิดมา ต่อไปโลกแตกจะเป็นอย่างไรบ้าง เหล่านี้คืออัตลักษณ์ของความเป็นมนุษย์.

การใช้ศักยภาพของมนุษย์

คำถามหนึ่งที่น่าสนใจคือ ถ้าเรามีศักยภาพต่างๆ เหล่านี้แล้วเราใช้ไปกี่เปอร์เซ็นต์, เราอยู่กับมันและเราใช้ของต่างๆ ที่เรามีไปแล้วหรือยัง?

นี่คือภาพลิงโบโนโบ, นี่คือนูกลิงโบโนโบ หน้าตาน่ารัก ตาใส ยิ้มเล็กน้อย หูกาง. พวกเราห่างไกลจากลิงโบโนโบมาเยอะ, ลิงโบโนโบเป็นลิงที่ใกล้เคียงมนุษย์มาก เพียงแยก species จากเราไม่นานมานี้เอง.

บางทีถ้าเราใช้ศักยภาพของเราทั้งหมด ถึงแม้ว่าเราอาจจะไม่มีเหมือนลิงโบโนโบก็ตาม เราอาจเป็นมนุษย์อย่างที่เรา suppose ว่าควรจะเป็นแล้วก็ได้.

การได้ยินเสียงเพลงที่แท้จริง

<http://www.youtube.com/watch?v=JNl91OXws7o>

เมื่อสักครู่นี้เป็นการร้องเพลงโดยกลุ่มนักเรียนคนหูหนวก เด็กพวกนี้ที่ใส่เสื้อแจ็กเก็ตสีแดงเป็นคนหูหนวกแล้วเขาร้องเพลงให้ฟัง. คนหูหนวกร้องเพลงได้อย่างไร? เขาไม่เคยได้ยินเสียงอะไรมาก่อนในชีวิตนี้เลย. เขาร้องเพลงได้ไหม? ที่จริงก็คล้ายๆ กับที่เราพูด ก็เปล่งเสียงออกมา, เพียงแต่ว่าคนที่หูหนวกแต่กำเนิดเขาไม่รู้เลยว่าเสียงที่เขาเปล่งออกมาเป็นเสียงอะไร เขาจึงพูดออกมาไม่ได้ ไม่ได้แปลว่าเขาไม่มีเสียง. คนหูหนวกที่บอกว่าเป็นใบ้ จริงๆ ไม่เชิงเป็นใบ้แต่เขาไม่สามารถพูดเป็นคำๆ ที่เราเข้าใจได้. เวลาที่เขาหัดร้องเพลง เขาทำอย่างไร? คล้ายๆ ที่เราหัดพูดภาษาไทย ภาษาไทยมีการเปล่งเสียงจากช่องปาก แบ่งเป็นหัววรรค กะ ชะ คะ คะ ะ จากคอ, จะ ฉะ ชะ ฉะ ญะ จากเพดานอ่อน, ตะ ละ ทะ ะ นะ, เพดานแข็ง, ปะ ผะ พะ ภาะ มะ จากริมฝีปาก, และเศษวรรค. เวลานั้นนักเรียนพวกนี้จะร้องเพลง เขาพยายามจะเลียนเสียงที่เปล่งเสียงจากอวัยวะในช่องปาก แล้วใส่วรรณยุกต์คือเสียงดนตรีเข้าไปว่าคำนี้ต้องเปล่งเสียงอย่างนี้ แล้วเขาร้องให้เราฟัง.

ถ้าพวกเราฟังด้วยหูแห่งการตัดสินใจ เราก็อาจจะรู้สึกว่าเด็กพวกนี้ร้องไม่เป็นเพลง เพลงอะไรก็ไม่รู้ คำยังไม่เป็นคำด้วยซ้ำไป. แต่ที่จริงแล้วเราร้องเพลงตอนไหน คนธรรมดาที่ร้องเพลงตอนไหน คนธรรมดาที่ร้องเพลงตอนมีความสุขใช่ไหม? **เราร้องเพลงให้คนอื่นฟังนั้นหมายความว่าอย่างไร? “เรามีความสุขมากและอยากจะแบ่งปันความสุขให้เธอ.”**

สมัยหนึ่ง การร้องเพลงไม่ใช่เป็นการประกวด การร้องเพลงไม่ได้เป็นการร้องให้ตัวเองว่าฉันร้องเก่งขนาดไหนเพื่อที่จะเป็นอาชีพ. สมัยก่อนคนเราร้องเพลงเพราะเรามีความสุข สมัยก่อนคนเราร้องเพลงให้คนอื่นฟังเพราะอยากแบ่งปันความสุขนี้ให้แก่คนรอบๆ ข้าง. **เมื่อเราฟังถึง intention ถึงเจตนารมณ์ เราถึงจะได้ยินเสียงเพลงที่แท้จริง.** การที่เราจะได้ยินเสียงเพลงที่อยากจะดังเป็นของตัวเอง อยากจะให้เราไปชมว่าฉันร้องเก่งขนาดไหน อยากจะให้ไปชมว่าฉันทำได้ดีตามมาตรฐานขนาดไหนในการร้องเพลง **เราไปฟังว่าเรามีความสุขและเราอยากจะมอบให้กับเรา เราควรฟังด้วยอะไรบ้าง.**

ในคลิปนี้ก็ได้เห็นได้ชัดเจนว่า มีนักเรียนคนหนึ่ง เป็นนักเรียนโรงเรียนดนตรี เขาฟังจนกระทั่งได้ยินเพลงที่นักเรียนกลุ่มนี้ร้องให้ฟัง. **เมื่อไรก็ตามที่เราได้ยินความสุขที่คนอื่นมอบให้ สิ่งเดียวที่พวกเราทำได้ก็คือเราต้องร้องเพลงไปกับเขาด้วย.** ในที่สุดเราจะร้องไปกับเขา เราจะเต้นรำไปกับเขา เมื่อนั้น harmony หรือสมดุล สัมผัส ต่างๆ มันถึงเกิดขึ้นมา.

การได้ยินเสียงเพลงของคนไข้

เวลาที่เรายืนอยู่หน้าคนไข้ หรือเวลาที่คนไข้หรือญาติยืนอยู่หน้าเรา เขาร้องเพลงเหมือนกัน เป็นเพลงแห่งความทุกข์ เป็นเพลงแห่งความรู้สึก. พวกเราได้ยินเขาไหม? ถ้าเราได้ยินเขาจริงๆ เราต้องร้องเพลงไปกับเขา ร้องให้จูนเสียงเท่ากัน ร้องให้สอดคล้องกัน เมื่อนั้นเราก็จะเต้นเป็นจังหวะเดียวไปกับเขา. มีเช่นนั้นแล้วถ้าเราร้องคนละจังหวะ คนละเพลง เราจะไม่เห็นว่าเขาอยากได้อะไร. ถ้าพวกเรามีความแข็ง มีความคิดว่าเราทำเพื่อตัวเราเอง ทำอะไรก็ตามที่เราคิดว่าถูกต้อง บางทีเราอาจจะฟังเขาน้อยไปหน่อย.

ความมหัศจรรย์ของอุปกรณ์ที่ติดตัวเรามา

<http://www.youtube.com/watch?v=Us-TVg40ExM>

เป็นการร่วมกันเล่นดนตรีโดยนักดนตรีประมาณ 18 ประเทศ บรรเลงเพลงเดียวกัน. แต่ละคนก็จะมีทักษะในการใช้เครื่องมือเครื่องไม้ไม่เหมือนกัน บางคนเล่นกลอง บางคนเล่นกีตาร์ เล่นอะไรต่างๆ. เวลาที่นักดนตรีแต่ละคนเล่นดนตรีชิ้นของเขา ก็จะมีความไพเราะของเขาเองอยู่, แต่พอทั้งหมดมาเล่นรวมกัน มันเกิดความมหัศจรรย์ขึ้น มันจะเกิดเสียงดนตรีซึ่งไพเราะอย่างไม่ใช่แค่แต่ละชิ้นมาเล่นรวมกันเฉยๆ. มันเสริมกันอย่างไม่น่าเชื่อ บางคนอยู่อิตาลี บางคนอยู่บราซิล อยู่อาเจนติน่า บางคนอยู่อินเดีย บางคนอยู่อเมริกา พวกเขาเล่นด้วยกันได้อย่างไร.

พวกเราเห็นอุปกรณ์ชิ้นหนึ่งใหม่ อุปกรณ์ชิ้นหนึ่งที่ทำให้เกิดเสียงมหัศจรรย์เหล่านี้ได้. เขามีหูฟัง เขาฟัง เพราะว่าการเล่นดนตรีเป็นวงไม่ได้เล่นตลอดพร้อมกันทุกชิ้น, บางช่วง บางชิ้นเล่น บางชิ้นหยุด, บางช่วง บางชิ้นดัง บางชิ้นเบา, บางช่วง บางชิ้นนำ บางชิ้นตาม. **เราจะทำตามจังหวะต่างๆ ได้ถูกต้อง เราต้องฟัง ฟังเพื่อที่จะรู้จังหวะชีวิตของเราเอง. การดูแลผู้คนที่เหมือนกัน พวกเราดูแลชีวิตคนไข้คนหนึ่ง เขาไม่ได้มีแต่เรื่องกายอย่างเดียว เขาอยากให้เราเยียวยารักษา เขาอยากจะทำ อยากจะเป็นอยากจะมีของอะไรบางอย่าง. แต่ความเจ็บป่วยที่เขาเป็นเอง ทำให้เขาหยุดเป็น หยุดมี เขาอยากให้เราสานฝันเขาต่อไป.**

เราต้องมีจิตใหญ่ เพื่อพลังงานจะไหลไปหาคนไข้

ในการทำเรื่องพวกนี้ ไม่ได้ดูแลแค่ร่างกายแค่เพียงมิติเดียว, พวกเราจึงต้องมีทักษะ ความชำนาญ และความรู้ที่แตกต่างกัน. เราต้องทำงานต้องทำงานเหมือนนักดนตรีวงนี้ เราต้องทำงานอย่างมีจังหวะจะโคน **เราจะต้องทำงานตาม need ของคนไข้ ไม่ใช่ทำงานตาม job flow ของเรา.** need ของคนไข้คืออะไร? มีวิธีเดียวที่เราจะรู้ได้คือเราต้องฟังเขาเท่านั้นเอง. **เราฟังคนไข้ ญาติ เราฟังเพื่อนร่วมงานของเรา ฟังจังหวะชีวิตของเรา ฟังครอบครัวของเราเอง ด้วย เพราะนั่นคือต้นทุนของเรานั่นเอง ถ้าต้นทุนเราไม่ดีเราจะทำให้ต้นทุนคนอื่นตายเป็นไปไม่ได้. สิ่งต่างๆ ที่พวกเรามีนั่นไม่ใช่เรื่องบังเอิญ แต่มีเพื่อเหตุผล. พวกเราต้องมีจิตที่ใหญ่ ใหญ่พอที่ว่าเมื่อเราไปยืนอยู่ข้างคนไข้ พลังงานที่หล่อเพื่อของเราจะไหลไปหาคนไข้ได้. เมื่อไหร่ก็ตามถ้าเราจิตตกเราอย่าไปหาคนไข้ เราควรจะต้องดูแลตนเองให้เรามีพลังงานเยอะ เราจึงจะดูแลคนอื่นได้ดี.**

แรงบันดาลใจที่เกิดจากการหล่อเลี้ยง

<http://www.youtube.com/watch?v=b-DdnhUBpcE>

สาเหตุที่คุณสมศักดิ์สามารถทำในสิ่งที่เขาทำได้ มาจากเราไหม มาจากเราทำหรือเปล่า, หรือว่าคุณสมศักดิ์มีต้นทุนอะไรบางอย่างที่เขาไม่มี? บางครั้งบางครั้งในการทำงานหน้าที่เป็นแพทย์ เป็นพยาบาล เป็นการเยียวยาคนอื่น เราไม่เป็นเพียงแต่ผู้ให้ แต่บ่อยครั้งที่เราได้รับ แต่มันขึ้นอยู่กับว่าเรามองเห็นหรือไม่. สิ่งที่คุณสมศักดิ์ทำได้ แกพูดออกมาตอนสุดท้าย ว่า “**แกมีคนที่รักแก,**” แกคงจะทำเรื่องนี้คนเดียว

ไม่ได้. หลายๆ คนที่เราเห็นคนพิการใน you tube ที่เล่นดนตรี ที่มี
ความสามารถเป็นแรงบันดาลใจให้คนจำนวนมาก. เขาไม่ได้ทำคนเดียว
แต่เขามีคนที่ช่วยเหลือเลี้ยงเขา มีคนที่ไม่ทอดทิ้งเขา มีคนที่ยังเห็นว่าเขา
ยังทำอะไรได้อีกเยอะ.

เราคือผู้เปิดพื้นที่แห่งศักยภาพ

เมื่อสักครู่นี้กรรมการท่านหนึ่งบอกว่า “เธอรู้สึกว่าคุณสมควรดีรักในสิ่งที่เขา
ทำ คือเล่นกีตาร์ มากกว่าบางอย่างที่เธอคิดว่าเคยให้ความหมายกับงานของเขาเสีย
อีก.” นั่นอาจจะเป็นคำตอบของพวกเราในที่นี้คือว่า เราเฝ้ายาคนไข้ สิ่งที่เขา
หายเขาไม่ได้เกิดขึ้นจากเราทำเพียงคนเดียว แต่พวกเราได้เปิดพื้นที่ให้
เขาได้ใช้ทุกอย่างที่เขาอยู่แล้วหรือไม่. เราได้เปิดพื้นที่ เปิดจิต เปิดสมอง
ของเราในการรับรู้จริงๆ แล้วคนไข้ของเรา สังคมของเรามีอะไรที่
จะมอบให้กันอีกจำนวนมากหรือไม่ และการมอบให้กันและกันนั้นเองจะ
เป็นต้นทุน. นักเรียนแพทย์เมื่อเห็นภาพต่างๆ เหล่านี้ สิ่งที่เขาพูดแล้วทำให้ผม
รู้สึกภูมิใจว่า “อาจารย์ขา คนไข้ทำอย่างนี้ได้ หนูยังไม่รู้เลยว่า หนูได้ทำอะไรลงไป
บ้างที่ทำให้หนูได้มีอย่างที่เขาทำ.”

สาเหตุที่คนไข้มีคนรักเขา สาเหตุที่คนไข้แต่ละคน คนพิการแต่ละคน คน
พิการได้มี ได้ทำและมีคนที่รักเขา ไม่ใช่เรื่องบังเอิญ, มันเกิดมาจากการที่ใช้ชีวิต
บางอย่างของเขา คนถึงจะรักเขาแบบนี้. ในการดูแลระยะสุดท้าย ที่บางคนมี
ญาติพี่น้อง มีเพื่อนฝูงมาเยี่ยมมาดูแลมากมาย ไม่ใช่เรื่องบังเอิญ เป็นเพราะ
เหตุว่าเขาใช้ชีวิตของเขาแบบหนึ่ง เขาถึงมีคนมาหล่อเลี้ยง มาดูแล มา
รักเขา.

บทส่งท้าย

พวกเราทำหน้าที่เยียวยาผู้คน พวกเราได้ใช้ชีวิตแบบไหน พวกเรา
ได้มีต้นทุน ได้มีอะไรต่างๆ อย่างที่คนไข้บางคนกล่าวหาและแสดงออก
ให้เราเห็นนับครั้งไม่ถ้วนแล้วหรือไม่

พฤษภาทศวรรษ อิกกฤษฏ์อันปลดปล่อย
โททนต์เส่งคง สำคัญหมายในกายมี
นรชาติวางวาย มลายสิ้นทั้งอินทรี
สถิตทั่วแต่ชั่วดี ประดับไว้ในโลกา...

ขอสวัสดิ์จึงมีแด่กัลยาณมิตรทุกท่าน